

СТАНОВИЩЕ

на член на научното жури, определено със Заповед № 475/01.06.2023 г. на Ректора на СА „Д. А. Ценов“ – Свищов, относно дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор“

Изготвил становището: проф. д-р Любен Димитров Кирев, област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика

Автор на дисертационния труд: докторант: Люба Мартинова Митева, докторска програма „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка (застраховане и социално дело)“

Тема на дисертационния труд: „Организационно -управленски предизвикателства пред лечебните заведения в условия на пандемия от COVID-19 (по примера на МБАЛ „Сърце и мозък ЕАД - Плевен)“

I. Общо представяне на дисертационния труд

1. Предмет

Предметът на изследване на дисертационния труд са „ организационно-управленските предизвикателства пред лечебните заведения в страната, в условията на пандемия от COVID-19 и необходимостта от прилагане на програма за управление на риска (по примера на МБАЛ „Сърце и мозък ЕАД - Плевен). Поставената цел е доказване на необходимостта от силна програма за управление на риска и спазване на разписаните в нея стъпки, както и стриктно изпълнение на набелязаните действия, които биха видоизменили заплахите за здравната организация в позитив и генерират добавена стойност за нея. За реализация на поставената цел са изведени девет научни задачи, съответстващи на структурата и съдържанието на дисертацията. Защишава се тезата „че пандемията от COVID-19 провокира мениджмънта на лечебните заведения за болнична медицинска помощ у нас, в посока преосмисляне на стратегиите на лечебните заведения и по-конкретно на програмите за управление на риска, залегнали в основата на риск мениджмънта. Внедряването на тези програми се явява ключов управленски инструмент и апробиран в практиката способ за противодействие на всяка здравна организация (в конкретния случай МБАЛ „Сърце и мозък“ ЕАД - Плевен), която е изложена на безпрецедентен натиск от риск с подобни пандемични мащаби. Формулираните цели и задачи са успешно постигнати, което е довело до сполучлива защита на изследователската теза.

2. Обем

Дисертацията е в обем от 240 стандартни машинописни страници, от тях 193 страници основен текст. Изследването е онагледено графично и таблично с 69 фигури и 24 таблици.

3. Структура

Структурата на дисертационния труд е класическа за подобен род изследване и се състои от: увод; изложение, което обхваща три глави; заключение; приложения; списък на използваната литература. Тя покрива посочените цел и задачи и допринася за разгръщането на проблема и обосноваване на изследователската теза.

Въведение. Уводът съдържа всички необходими структурни елементи за въвеждаща част. Изведени са актуалността на темата, определени са обекта и предмета, дефинирани са целта и задачите на изследването. Прецизно е формулирана изследователската теза, етично са посочени теоретичната и емпирична основа на анализа, използваните емпирико и логико-теоретични методи на изследване. Открит е ограничителния периметър на дисертационното изследване, в т.ч. и на проведеното анкетно проучване.

Глава първа. Първата глава е с теоретичен характер и цели да разкрие теоретичната постановка на изследването. В нея основното внимание е насочено освен към характеристиката на болничните лечебни заведения главно към концепцията за риск мениджмънта на лечебното заведение – дефиниране и характеристика на управлението на риска като управленска концепция; еволюцията на управлението на риска в здравните предприятия; методите и техниките за оценка на риска; създаването, изпълнението и мониторинга на плана за управление на риска в лечебното заведение. В светлината на хипотетично-дедуктивния подход в завършващият параграф се осветява приложението на риск мениджмънта в условията на пандемия от COVID-19.

Глава втора. Втората глава е посветена на организационно-управленските предизвикателства пред лечебните заведения в България в условията на пандемия от COVID-19. Проучват се състоянието на болничната медицинска помощ у нас, основните предизвикателства пред болничната медицинска помощ (БМП) у нас в условията на пандемия от COVID-19 и резултатите от дейността на МБАЛ „Сърце и мозък“ ЕАД – Плевен в условията на пандемия.

В третата глава е направен диагностичен анализ на организацията и управлението на дейността на МБАЛ „Сърце и мозък“ ЕАД – Плевен в периода на пандемията от COVID-19. В нея вниманието е насочено към ключовите насоки на политиката за управление на риска от COVID-19 в МБАЛ „Сърце и мозък“ ЕАД – Плевен; очертани са стъпките за изпълнение на Програмата за овладяване на рисковете и възможностите на МБАЛ „Сърце и мозък“ ЕАД – Плевен по време на пандемията. Изследването завършва с анализа на данните от направено анкетно проучване за отражението на COVID-19 върху дейността на МБАЛ „Сърце и мозък“ ЕАД – Плевен.

Заключение. Като завършек на изследването в него обстойно са представени основните резултати и изводи от проучването.

Литература

Докторантът е използвал общо 78 източника, свързани с темата на дисертационния труд, в т.ч. 32 на латиница (английски език) и 46 на кирилица (на български език), включително нормативни и ползваните електронни източници.

4. Приложения

В дисертационния труд е включено едно приложение, посветено на анкетата относно отражението на COVID-19 върху дейността на МБАЛ „Сърце и мозък“ ЕАД – Плевен.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд

1. Преценка на актуалността и разработеността на изследвания в дисертацията научен проблем

На 13.03. 2020 г. в страната ни беше обявено извънредно положение във връзка с пандемията от COVID-19. Разразилата се пандемия оказва негативно въздействие върху цялостния социален и икономически живот по света и у нас. Пандемията доведе до загуба на хиляди човешки животи у нас и на милиони по света. Скоростта на разпространение, непредсказуемостта на мащабите и въздействието ѝ изправиха националните здравни системи пред множество трудности и изпитания, свързани с безопасността за здравето и живота на пациентите, каналите за доставка на медикаменти, консумативи, предпазни средства, кадрова и материално-техническа обезпеченост, затруднено финансиране и пр. Пандемията изведе на преден план нарастващата роля и значение на риск мениджмънта в управлението на здравните системи, в т.ч. и на болничната лечебна помощ. Тези обстоятелства провокираха научния интерес към организационно-управленските предизвикателства пред болничните лечебни заведения (БЛЗ) и риск мениджмънта в условията на пандемия, на които е посветен и дисертационния труд на Люба Митева. **Изследването отговаря на изискванията за научноизследователски труд с актуалността на сполучливо избраната тема, цялостно и завършено изследване, логична структура, успешно реализирани цел и задачи на проучването, добрата информационна осигуреност.**

2. Мнение за езика, обема и инструментариума на дисертационния труд

Стилът на разработката е стегнат, езикът е ясен и точен, прецизно и коректно е използван научния апарат, на изключително високо ниво е визуализацията на анализирани въпроси чрез фигури и таблици. Личи добро познаване на литературните и информационни източници. За изследване на зависимости са използвани корелационните коефициенти на Крамер, Чупров и Пирсън и хи-квадрат метода за анализ на двумерни разпределения от дискриптивната статистика.

2. Мнение доколко авторефератът отразява точно и пълно труда

Авторефератът е разработен в съответствие с изискванията и отразява коректно и пълно съдържанието на дисертацията. Освен това авторефератът съдържа и Справка за научните и научно-приложни приноси в дисертационния труд, Списък с публикациите на докторанта, Справка за съответствие с националните изисквания по правилника за приложение на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Декларация за оригиналност на дисертационния труд. Позитивно следва да бъдат оценени и очертаните насоки за бъдещи изследвания по темата на дисертацията.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд

С разработката на дисертационния труд докторантът стига до някои безспорни постижения с характер на научни и научно-приложни приноси:

1. С критичното осмисляне и интерпретиране на научните постановки и практиката е постигнато допълване и доразвитие на научно-теоретичното знание на концепцията за риск мениджмънта с неговата специфика в болничните лечебни заведения. В детайли е разкрита характеристиката на риск мениджмънта като управленска концепция; еволюцията в разбирането на управлението на риска в болничните лечебни заведения; методите и техниките за оценка на риска, изпълнението и мониторинга на плана за управление на риска.

2. Аргументирано е установено, че в началото на пандемията от COVID-19 по редица причини (липса на достатъчна информация, неконтролираното ѝ разпространение, екстремното влошаване на ситуацията и пр.) не позволиха прилагането на проактивни действия от страна на висшия мениджмънт на националните здравни системи, а отговорът беше хаотичен, с налущкване по метода проба-грешка. Това доведе не само до разкриване на множество слабости и дефекти в някои области на здравната система, но и до активизиране на мениджмънта на БЛЗ към преосмисляне, актуализация и апробиране на собствените планове за управление на риска.

3. Задълбочено е анализирано състоянието на БМП у нас, разкрити са основните проблеми в болничния сектор за университетските, областни и общински болници, идентифицирани са силните и слаби страни на държавните и частни болници като основни видове БЛЗ по форма на собственост. Открити са и основните предизвикателства на БМП по време на пандемията от COVID-19. Детайлно са изследвани и резултатите от дейността на МБАЛ „Сърце и мозък“ ЕАД – Плевен в условията на пандемията. Обосновани са ключовите насоки на политиката за управление на риска от COVID-19 – предприетите пет стъпки за справяне с пандемията, осемте стъпки за изпълнение на Програмата за овладяване на рисковете и възможностите, както и насоките за бъдещето ѝ развитие.

4. Разкритото на база на анкетно проучване отражение на пандемията от COVID-19 върху дейността на МБАЛ „Сърце и мозък“ ЕАД – Плевен. Анализът на разпределението на отговорите на респондентите чрез корелационните коефициенти на Крамер, Чупров и Пирсън и хи-квадрат метода за анализ на двумерни разпределения се доказва, че „Програмата за овладяване на рисковете и възможностите“ е не просто формален бюрократичен документ, а реално функционираща програма, която съдейства за вземането на достоверни и аргументирани решения от болничния мениджмънт.

5. Безспорното, несъмнено и открояващо се практико-приложно значение на дисертационния труд. Програмата за овладяване на рисковете и възможностите на МБАЛ „Сърце и мозък“ ЕАД – Плевен се използва не само от мениджмънта на лечебното заведение, но може да послужи на управляващите и на други БЛЗ в страната, особено в рискови ситуации като епидемии и пандемии. С това се верифицира и защитаваната изследователска теза, че пандемията от COVID-19 е в състояние да провокира мениджмънта на БЛЗ по отношение програмите за управлението на риска като фундамент на риск мениджмънта. За целите на практиката могат да послужат и разкритите основни проблеми в болничния сектор, разкритите слаби страни на държавните и частни болници, направените препоръки за ограничаване на част от проблемите в болничния сектор (с.95-98).

IV. Критични бележки и въпроси по дисертационния труд

По дисертационния труд могат да се направят и някои критични бележки с характер на препоръки за бъдеща научноизследователска работа на докторанта.

1. Параграф 1.1. е озаглавен „Характеристики, място и значение на болниците в съвременните здравни системи“. В частта за мястото и значението на болниците в съвременните здравни системи по удачен е може би § 2.1. Състояние на болничната медицинска помощ у нас;

2. Съгласно БДС – ISO 690-2021 при цитиране в основния текст (Харвардската система) се посочват фамилията и годината и при нужда и страницата на източника (напр. Иванов, Н., 2020). На някои места в текста е допуснато пълно изписване и на съчиненията на авторите (с.22, 114, 115 и др.), а при ползваната литература е необходимо да се оформят два параграфа (части) – първия в оригинал, втория на латиница.

3. Считаю, че от известно прецизиране се нуждаят обекта и предмета на дисертацията. Обектът е процесът или явлението, което е избрано за изследване, а предмета, това което се намира в границите на обекта, т.е. съотношението между тях е като общо и частно.

Посочените бележки ни в най-малка степен не омаловажават качествата на дисертационния труд и имат характер по-скоро на препоръки за успешна бъдеща изследователска работа.

Към докторанта имам следния въпрос:

По данни на Евростат през 2020 г. делът на личните плащания за здравеопазване на българските граждани е 35,5%. В тази негативна класация сме лидери, докато средният размер за ЕС-27 е 14,4%. Дали тази огромна сума от 1855,2 млн. € лични плащания за здравеопазване в нашата страна за 2020 г. може да се обясни само с изброените от Вас форми на директни плащания като източник на финансиране в здравеопазването?

V. Обобщена оценка на дисертационния труд и заключение

Дисертационният труд е цялостно, завършено и задълбочено изследване, което се характеризира с актуалност; самостоятелност; методическа издръжаност; коректно използване на литературните източници и познаване на научния инструментариум, както и с голяма научно-приложна значимост. С разработката му докторантът се представя като компетентен познавач на изследвания проблем; демонстрира способности за извършване на научни изследвания и интерпретиране на резултатите от тях; с възможности за анализиране, за обобщаване и предлагане на решения с цел усъвършенстване на съществуващата практика. Дисертационният труд напълно отговаря на изискванията за придобиване на образователната и научна степен „доктор“. Изцяло положителната ми оценка и посочените по-горе постижения с характер на научни и научно-приложни приноси са основание да предложа на уважаемите членове на научното жури да присъди на **Люба Мартинова Митева** образователната и научна степен „Доктор“ по област на висшето образование „3. Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.8. „Икономика“ и научна специалност “Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“ (социално и застрахователно дело).

19.06.2023 г.
гр. София

Изготвил становището:

/проф. д-р Любен Кирев/

Подписът е заличен на основание
чл. 4, ал. 1 от Регламент 679/2016 г.